

NOTAT

11.06.2020

Til Susan Matland, daglig leder MUSIT

Alternativ 4 - MUSIT avsluttes som felles løsning

Universitetsmuseet ønsker med dette å gi en uttalelse om vårt syn på alternativ 4 for videre drift av MUSIT. Alternativene ble som kjent lagt frem for eierne på møte den 30. april:

1. Fortsette dagens modell

Videreføring av MUSIT systemer med totalansvar for leveranse og tilpasninger hos MUSIT organisasjon med USIT som underleverandør - flat finansiering (dagens modell)

2. Flytte forvaltning og kjøp av en kommersiell løsning

Migrering til et eller to systemer i markedet med totalansvar for leveranse og tilpasninger hos en UiX aktør (ikke UiO USIT) - økt finansiering

3. Flytte forvaltning med fortsatt skreddersydd løsning

Videreføring av MUSIT systemer med totalansvar for leveranse og tilpasninger hos en UiX aktør (ikke UiO USIT)

- økt finansiering

4. MUSIT avsluttes som felles løsning

Avslutte MUSIT slik det er nå og overlate til det enkelte universitet ut fra sitt (sine) museums behov m.m. å utvikle og drifte egne systemer for samlingsdatabaser

Innledning

Universitetsmuseet bruker i høy grad MUSIT-databasene i sin samlingsforvaltning. Det er heller ingen tvil om at våre brukere i alt vesentlig er fornøyd med databasene og funksjonaliteten. MUSIT har blitt et svært viktig redskap når det gjelder innlegging av nye objekter og løpende forvaltning av de samlingene UM har ansvaret for. Databasene gir derfor et godt grunnlag for tilgjengeliggjøring til forsknings- og forvaltningsformål.

Mange års konstruktive samarbeid mellom museene i regi av MUSIT har gjort det mulig å dele på arbeidsoppgaver og erfaringer, og ikke minst å bygge inn viktig funksjonalitet knyttet til samlingsforvaltning i felles databaser. I så måte har MUSIT gitt verdifulle synergieffekter til lokale fagmiljøer som jo er ganske små. UM ønsker at MUSIT fortsatt skal omfatte både kultur og natur. Skreddersydde databaseløsninger på tvers av natur- og kulturhistorie er en av de aktivitetene som holder et svært mangfoldig UM sammen og har dessuten noe av den

samme effekten nasjonalt mellom museene. Det er for eksempel stor uro knyttet til hva som ville skjedd med paleobotanikk og paleozoologi som går glipp av den ønskede koblingen til arkeologien. Dette er en spesialtilpasning som vi neppe tror kan la seg gjøre like godt med en kommersiell løsning, eller dersom natur og kultur blir nødt til å satse på separate databaseløsninger.

Det er ikke bare som forvaltningsverktøy at MUSIT er viktig, men også når det gjelder forskning. Universitetene har gjennom MUSIT samarbeidet etablert en nasjonal forsknings- og forvaltningsdatabase som internasjonalt har vært forut for sin tid og helt unik i museumssammenheng. Den generelle internasjonale utviklingen i dag går mot stadig høyere grad av samkjøring av digitale data. Det felles datagrunnlaget i og med MUSIT gir oss unike muligheter for forskning på og formidling av norsk kultur- og naturhistorie i et overregionalt og nasjonalt perspektiv, et fortrinn som land rundt oss mangler (og misunner oss for). Når det for eksempel gjelder arkeologi har vi med utgangspunkt i MUSIT og arkeologiske massedata fra de norske Universitetsmuseene et strategisk fortrinn i forhold til internasjonale forskningsprosjekter basert på big data analyser, GiS og lignende. Man skal dessuten være oppmerksom på at MUSIT representerer et viktig verktøy for studenter i Norge når det gjelder innhenting av data til master- og PhD-avhandlinger.

Med relevans for både samlingsforvaltning og forskning er det verd å merke seg at en av MUSITs viktigste oppgaver er relatert til standardisering av termer og begreper. Gjennom MUSIT-samarbeidet er det jobbet fram et felles system for samlingsdata, med felles nomenklatur og standardisering. Dette er viktig for at kvaliteten på dataene skal være god nok for forskning og forvaltning. I framtiden vil forvaltning og forskning ventelig bevege seg mer og mer mot analyse av stordata (big data) og da er samkjørte nasjonale databaser en forutsetning.

Endelig er jo MUSIT leverandør av grunnlagsdata til viktige nasjonale forvaltningstjenester som Askeladden (Riksantikvaren) og naturvitenskapelige tjenester som GBif og Artsdatabanken. Løpende oppdatering fra MUSIT vil være svært viktig for det regionale kulturminne- og naturvernet (fylkeskommunene) så vel som for publikum generelt.

Etter denne generelle innledning gir Universitetsmuseet i Bergen denne uttalelsen om alternativ 4:

Alternativ 4. MUSIT avsluttes som felles løsning

Når UHRM ikke kunne gå inn for alternativ 4 på møtet 25. mai, var det fordi konsekvensene er uoverskuelige. Av samme grunn ønsket man de praktiske konsekvensene av dette alternativet nøyere utredet. Universitetsmuseets utgangspunkt er at tapet ved en eventuell nedleggelse av MUSIT vil vært stort og med uante konsekvenser. Slik UM ser det er

alternativ 4 derfor ikke et godt valg. Det er utvilsomt slik at man burde utrede alternativ 4, men i utgangspunktet ser ikke UM at denne vil være noe godt valg. Det kan eventuelt føre til at digitale investeringer gjort siden midten av 1990-tallet vil gå tapt, og uansett aktualiserer spørsmålet om hvordan resultatene av dette arbeidet fortsatt skal kunne brukes. Alternativ 4 medfører uansett en åpenbar risiko for svekket datastandardisering.

Vi erkjenner at vi ikke har den nødvendige IT-kompetansen til helt forstå hva som skal til for at vi selv skal kunne overta ansvaret for våre samlingsdata og databaser. Der har USIT og MUSIT-samarbeidet spilt en stor og helt nødvendig rolle. Vi ville måttet bygge en helt ny infrastruktur lokalt ved UM gjennom rekruttering av relevant museums-it kompetanse og anskaffelse av servere og programvare. Det ville også helt sikkert blitt en lang og problematisk periode i overgangen til nytt lokalt driftet system. Det er klart at alternativ 4 i praksis vil representere et betydelig tilbakeskritt for samlingsforvaltning og en fare for datatap i overføringen av samlingsdata fra USIT tilbake til UM. Det er ikke mulig for oss å ha noen begrunnet formening om den samlede kostnad ved dette – det er imidlertid helt sikkert at vi ville miste samhandlingsgevinster og det fagfellesskapet omkring samlingsforvaltningen som er bygget opp.

Nettopp når det gjelder samlingsforvaltningen er det vanskelig å se for seg at UiB/UM skal være i stand til å kunne ta over driften av såpass komplekse baser enten via UiBs egen ITavdeling eller gjennom en eller flere kommersielle aktører da dette utvilsomt vil være resultatet av å gå for alternativ 4. MUSIT sine baser er strukturerende på hvordan samlingsforvaltningen og store deler av konserveringen utfører sitt arbeid, og MUSIT sitt felles kvalitetssystem har vært ytterligere et skritt i riktig retning.

Det er i de siste 15 årene investert store beløp i MUSIT og lagt ned et stort arbeid lokalt ved museene (dette gjelder også MUSITs forløpere). Endringer må som sagt skje, men å avvikle MUSIT som et felles prosjekt vil medføre et massivt omdømmetap for universitetsmuseene. Alternativ 4 ville bety et stort skritt tilbake i en tid der det stilles strengere krav om øket dataflyt og tilgjengelighet og Universitetsmuseet er derfor stekt imot dette alternativet.

Universitetsmuseet i Bergen gjennomfører i medfør av Lov om kulturminne hvert år omfattende utgravninger i Vestland fylke og på Sunnmøre. Dessuten er det slik at alle funn som kommer fra aktivitetene til fylkene selv eller NIKU innen dette området skal innleveres til UM. Museets Fornminneseksjon, og NIKU (primært utgravninger i byene nasjonalt) er dermed storbrukere av MUSIT, men databasene vil også være viktige knyttet til museets aktiviteter for Artsdatabanken.

Ved eventuelt valg av alternativ 4 vil den lovpålagte utgravningsvirksomheten bli sterkt skadelidende. MUSIT er forvaltningsarkeologiens nav, og utgravningene er helt avhengige av dette systemet. Bilder og dokumentasjon lagres løpende gjennom MUSIT (GPS-data,

tegninger, foto, kataloger og rapporter). Informasjonen i MUSIT benyttes dessuten av andre, fylkeskommuner, NIKU, Riksantikvaren og ulike private aktører. Dersom MUSIT avvikles som en nasjonal database vil forvaltningsarkeologien få store utfordringer, da MUSIT i dag er deres viktigste verktøy for å kunne utføre utgravninger på en forsvarlig og god måte. Ved en driftsstans, vil stor sett all dokumentasjonsvirksomhet innen utgravning og forvaltning stoppe helt opp. I forbindelse med museets lovhjemlede utgravningsvirksomhet er det ytterligere et poeng at alternativ 4 kan legge til rette for privatisering av utgravningsvirksomheten. MUSIT som nasjonal løsning er en av faktorene som gjør at dagens lovpålagte kulturminnevern er effektivt og har høy vitenskapelig standard. Bortfallet av denne løsningen vil kunne åpne opp for privatisering av denne virksomheten – med den senkning av standard dette innebærer – ettersom en da vil ha større regional og lokal fleksibilitet og færre krav og retningslinjer. Dette er definitivt uønsket.

Konklusjon

Deloitte's rapport av 19. juni 2019 lot ingen tvil om at vesentlige endringer må skje. Universitetsmuseet mener at digitaliserte databaser er helt nødvendige, noe annet er utenkelig for ansvarlig museumsdrift i det 21. århundre. Videre mener vi at dette bør samkjøres som ett prosjekt i samarbeid mellom landets universitetsmuseer, og at dette om mulig bør omfatte både kultur og natur.

Dette endrer ikke ved det forhold at situasjonen i dag er svært vanskelig og frustrerende, samtidig som det er vanskelig å finne vei ut av uføret. Situasjonen som den er nå er ikke tilfredsstillende, verken med hensyn til fremdrift eller omfang. Samtidig skal man ikke være blind for de store fordelene MUSIT allerede har gitt, eller for det enorme potensiale som ligger i et reorganisert og revitalisert MUSIT. På denne bakgrunn regner vi alternativ 4 som uaktuelt.

For miljøene ved UM

Henrik von Achen
direktør

Vedlegg:

Universitetsmuseet/UiB
Bergen 12. juni, 2020

Konkrete konsekvenser av alt. 4, MUSIT avsluttes som felles løsning, for UM:

- **Digitale investeringer gjort siden midten av 1990-tallet vil i stor grad gå tapt.** Universitetene har gjennom MUSIT samarbeidet etablert en nasjonal forsknings- og forvaltningsdatabase som internasjonalt har vært forut for sin tid og helt unik i museumssammenheng. Dette felles datagrunnlaget gir oss unike muligheter for forskning på og formidling av norsk kulturhistorie i et overregionalt og nasjonalt perspektiv, et fortrinn som land rundt oss mangler (og misunner oss for). Med utgangspunkt i MUSIT og arkeologiske massedata fra de norske Universitetsmuseene har vi derfor et strategisk fortrinn i forhold til internasjonale forskningsprosjekter basert på big-data analyser, GiS og lignende. MUSIT representerer videre et av de viktigste verktøyene for arkeologistudentene i Norge, der data herfra er sentrale i master- og Ph.d. avhandlinger.
- **Universitetsmuseene mister et viktig samarbeidsorgan.** En av MUSIT sine viktigste oppgaver er relatert til standardisering av termer og begreper. Gjennom MUSIT samarbeidet har vi jobbet fram et felles system for samlingsdata, med felles nomenklatur og datastandardisering. Dette er viktig for at kvaliteten på dataene skal være god nok for forskning og forvaltning. Konsekvensene av alternativ 4 er en fragmentering av dette og den vitenskapelige kvaliteten på datamaterialet ikke kunne garanteres på samme måte som i dag.
- **Det er i strid med internasjonal og nasjonal utvikling og samarbeid.** En eventuell nedleggelse av det nasjonale MUSIT samarbeidet gjør at vi vil gå i motsatt retning av den generelle internasjonale utviklingen i dag når det gjelder samkjøring av digitale data. I framtiden vil forvaltning og forskning bevege seg mer og mer mot analyse av stordata (big data) og da er samkjørte nasjonale databaser en forutsetning. Med departementet og UiB sin satsing på digitalisering, kan det ikke forsvares å avslutte MUSIT som en felles løsning.
- **Den lovpålagte utgravningsvirksomheten blir sterkt skadelidende.** MUSIT er forvaltningsarkeologiens nav. Vi er helt avhengige av dette systemet. Bilder og dokumentasjon lagres løpende gjennom MUSIT (GPS-data, tegninger, foto, kataloger og rapporter). Informasjonen i MUSIT benyttes også av andre, slik for fylkeskommuner, NIKU, Riksantikvaren og ulike private aktører. Dersom MUSIT avvikles som en nasjonal database vil forvaltningsarkeologien få store utfordringer, da MUSIT i dag er deres viktigste verktøy for å kunne utføre utgravninger på en forsvarlig og god måte. Ved en driftsstans, vil stor sett all dokumentasjonsvirksomhet innen utgravning og forvaltning stoppe helt opp.
- **Det vil være kritisk for samlingsforvaltningen.** Ved Seksjon for samlingsforvaltning og konservering benyttes i dag applikasjonene Arkeologi (arkeologi, foto), Etnografi (etnografi, kirke, by, bygd, teater, foto), FotoArkiv (topografisk arkiv, foto) og Numismatikk (mynt, medaljer) med tilhørende moduler samt den nye magasinmodulen som de viktigste arbeidsredskaper. Det er svært vanskelig å se for

seg at UiB/UM skal være i stand til å kunne ta over driften av såpass komplekse baser enten via UiBs egen IT-avdeling eller gjennom en eller flere kommersielle aktører da dette utvilsomt vil være resultatet av å gå for alternativ 4. MUSIT sine baser er strukturerende på hvordan samlingsforvaltningen og store deler av konserveringen utfører sitt arbeid, og MUSIT sitt felles kvalitetssystem har vært ytterligere et skritt i riktig retning.

- **Det vil vanskeliggjøre leveranse til andre sentrale digitale tjenester.** MUSIT er leverandør av grunnlagsdata til viktige nasjonale forvaltningstjenester som Askeladden (Riksantikvaren). Konsekvensen av at Askeladden ikke blir oppdatert/mister museumsnummer vil være katastrofalt for det regionale kulturminnevernet (fylkeskommunene) så vel som for publikum generelt. Formidlingstjenester som Unimus, Collections Online (VM), og til naturvitenskapelige tjenester som GBIF og Artsdatabanken vil også måtte reorganiseres og en vil miste nasjonale søkemuligheter. Det er med andre ord vanskelig å se for seg hvordan disse leveransene skal kunne gjøres dersom MUSIT legges ned som felles løsning. Dette gjør at både publikum, kulturminneforvaltningen og forskere blir skadelidende.
- **Arbeidet til NIKU (norsk institutt for kulturminneforskning) blir vanskeliggjort.** I tillegg til utgravningsvirksomhetene ved de fem universitetsmuseene legger også NIKU inn data fra sine utgravninger (primært fra middelalderens utgravninger i byene). NIKU opererer i dag nasjonalt og vil dersom MUSIT faller bort som felles system vil de potensielt måtte forholde seg til fem ulike løsninger, noe som vil føre til store utfordringer når det gjelder innlegging og prosessering av data.
- **Det kan legge til rette for privatisering av utgravningsvirksomheten.** MUSIT som nasjonal løsning er en av faktorene som gjør at dagens lovpålagte kulturminnevern er effektivt og har høy vitenskapelig standard. Bortfallet av denne løsningen vil kunne åpne opp for privatisering av denne virksomheten – med den senkning av standard dette innebærer – ettersom en da vil ha større regional og lokal fleksibilitet og færre krav og retningslinjer.
- **Muligheten til å integrere paleobiologi og arkeologi går tapt.** Universitetsmuseet har en tverfaglig profil der de paleobotaniske og paleozoologiske samlingene ligger midt imellom natur- og kulturhistorie. Disse samlingene trenger en spesialtilpasset databaseløsning med koblinger mellom naturhistorie og arkeologi. Dette blir vanskelig eller umulig å få til med en kommersiell løsning, eller om natur og kultur blir nødt til gå for separate databaseløsninger.
- **En alternativ løsning vil mest trolig bli dyrere for alle.** Foreløpige beregninger viser at bidraget UiB betaler inn til MUSIT vil minst måtte doubles, skal en bli i stand til å drifte en lokal løsning. Vi har ved museet i dag ikke engang en databasekoordinator. Denne stillingen har vært ønsket gjennom mange år, men er ennå ikke kommet på plass.
- **Det vil bli et massivt omdømmetap for universitetsmuseene.** Ettersom det allerede er investert mange millioner kroner vil det bli et stort tap av omdømme i offentligheten dersom en nå velger å avslutte prosjektet.